

Mkpughe nke Jisọs Kraịst - Nọmba Iri na Ise

Akara nke Asaa na Mmeghe nke Eziokwu Amụma

Jeff Pippenger

2023-11-13

Mgbe O meghere akara nke asaa, e nwekwara nkịtị n'eluigwe ihe dị ka ọkara awa. Ahụrụ m ndị mmụọ-ozị asaa ahụ ndị guzo n'ihu Chineke; e nyekwara ha opi asaa. Mmụọ-ozị ọzọ wee bịa guzo n'ebe ichuàjà ahụ, nwee ihe nsure-ọkụ ọlaedo; e nyekwara ya ọtụtụ ihe na-esi isi uto, ka o were ya soro ekpere nke ndị nsọ niile chụọ ya n'elu ebe ichuàjà ọlaedo nke dị n'ihu ocheeze ahụ. Anwụrụ ihe na-esi isi uto ahụ, nke soro ekpere ndị nsọ ahụ, si n'aka mmụọ-ozị ahụ rigoro n'ihu Chineke. Mmụọ-ozị ahụ wee were ihe nsure-ọkụ ahụ, juputa ya n'ọkụ sitere n'ebe ichuàjà ahụ, tūba ya n'ụwa; e nwekwara olu dị iche iche, na égbè-eluigwe, na àmụmà, na ala ọma jijiji. Mkpughe 8:1–5.

Anyị na-ekwu maka nsupụ nke ọkụ nsọ sitere n'ebe nsọ nke eluigwe, n'oge akụkọ ihe mere eme nke United States ga-eme ka ọkụ na-adighị nsọ si n'eluigwe mbụ daa. Mkpughe nke ihe égbè eluigwe asaa ahụ kwuru n'Akwụkwọ Mkpughe isi nke iri, ka e kwesikwara ka a kaa ya akara ruo kpomkwem tupu oge ebere emechie. A na-anọchikwara oge ebere anya dika nke nọkwa n'ọnụ imechi mgbe a na-emepe akara nke asaa.

Ọ sirikwa m, Akara emechiela okwu nile nke amụma nke akwụkwọ a: n'ihì na oge ahụ dị nso. Onye na-adighị eme ezi omume, ka ọ nọgide na-adighị eme ezi omume: onye ruru arụ, ka ọ nọgide na-adị ruru arụ: onye ezi omume, ka ọ nọgide na-eme ezi omume: onye nsọ, ka ọ nọgide na-adị nsọ. Mkpughe 22:10, 11.

Mmeghe nke akàrà nke asaa na-eme ka ndị mmụọ ozi asaa ahụ kwadebe ifu opi.

Ndi mmụọ-ozị asaa ahụ ndị nwere opi asaa ahụ kwadebere onwe ha ifu ha. Mkpughe 8:6.

Mgbe oge amara mechiri, “ọ dighị onye” “nwere ike ibanye n'ụlọ nsọ ahụ,” n'ihì na iriọchitere mmadụ nke Kraịst n'ihì mmehie ndị mmadụ akwụsiwo. Oge amara emechila, e nyekwara ndị mmụọ ozi asaa ahụ iwu ka ha wusa iko nile nke iwe Chineke.

E wee juputara n'uzuzu ọkụ nke sitere n'ebube Chineke, na n'ike Ya; ọ dighikwa onye puru ibanye n'ụlọ nsọ ahụ, ruo mgbe ihe otiti asaa nke ndị mmụọ ozi asaa ahụ mezuru. M wee nụ nnukwu olu si n'ụlọ nsọ ahụ na-agwa ndị mmụọ ozi asaa ahụ, Gaanụ ụzọ unu, wụkwasi n'ụlọ iko asaa nke ọnụma Chineke n'elu ụwa. Mkpughe 15:8, 16:1.

Ọ dighị ihe ọ bụla na-egosi na ndị mmụọ ozi asaa ahụ na-akụ opi asaa n'Akwụkwọ Mkpughe isi nke itoolu ruo nke iri na otu dị iche na ndị mmụọ ozi asaa ahụ na-awusa ọrịa otiti asaa ikpeazu ahụ. N'aka nke ọzọ, njirimara amụma nke ikpe ndị opi asaa ahụ na-anọchi anya ya na-adakọ na ebe na mmetụta nke iko asaa nke iwe Chineke dị n'isi nke iri na isii. Dị ka njikọ ka kpomkwem kariya, a na-akpọ ikpe ndị opi ahụ ozugbo ọrịa otiti.

Ma ndị ƚọduru n’ime mmadu, ndị e jighi orja otiti ndi a gbuo, echegharighikwa n’oru aka ha, ka ha ghara ife ndi mmuo ojo, na arusi nke olaedo, na nke olaocha, na nke ola kopa, na nke nkume, na nke osisi: ndi na-enweghi ike ihu uzo, maobu inu ihe, maobu ije ije. Mkpughe 9:20.

E debere mmeghe nke akara nke asaa n’onodu nke idi nso nke mmechi oge amara n’amuma. Akara nke asaa na-anochi anya onye akaebe nke abuo banyere ihe egbe eluigwe asaa ahụ “kwuru,” nke e machibidoro Jon na kwa Pol ide.

O tiri n’oke olu, di ka mgbe odum na-ebo mkpu: ma mgbe o tirisiri mkpu, egbe eluigwe asaa kwuru olu ha. Ma mgbe egbe eluigwe asaa ahụ kwuchara olu ha, m na-achọ ide ihe: m wee nu olu sitere n’eluigwe na-asị m, Kachie ihe ndi ahụ egbe eluigwe asaa ahụ kwuru, edekwa hala. Mkpughe 10:3, 4.

E mechiri akara ihe “é kwuputara” site n’umu egbe eluigwe asaa, ma n’isi nke iri abuo na abuo, amuma ahụ nke e mechiri akara n’akwukwo Mkpughe ka a ga-emeghe akara ya, ma dikwa ka akara nke asaa, a ga-emeghe akara ya tupu oge amara emechie.

Nwanyiinna White na-akowa na ikachi akara n’ihe “egbe igwe asaa” ahụ “kwuru” nochiri anya otu omume ahụ nke Odum nke ebo Juda mere, dika mgbe O nyere Daniel iwu ka o kachie akara n’akwukwo ya, ruo oge ogwugwu. Akwukwo Daniel na Mkpughe bu otu akwukwo ahụ, ma n’ime Mkpughe a na-anochi anya Jisos dika Odum nke ebo Juda, mgbe O na-emeghe akara n’akwukwo ahụ e jiri akara asaa kachie; ya mere, o bukwa Odum nke ebo Juda nyere Daniel iwu ka o kachie akara n’akwukwo ya ruo oge ogwugwu. Odum nke ebo Juda bu Onye ahụ na-akachi akara ma na-emeghe akara n’Okwu Ya, n’ihi na O bu Okwu ahụ.

“Mgbe egbe-eluigwe asaa ndi a kwuchara olu ha, a na-enye Jon iwu ahụ di ka e nyere Daniel banyere obere akwukwo ahụ: ‘Kachie ihe ndi ahụ egbe-eluigwe asaa kwuru.’” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.

Ihe ama di n’ime akwukwo Daniel na Mkpughe na-akowaputa na imeghe nke akara nke asaa bu onye-ama nke abuo nye imeghe nke ihe amuma asaa ahụ kwuru. Ma imeghe nke akwukwo Daniel ma imeghe nke akwukwo ahụ e ji akara asaa kaa, na-akowaputa na eziokwu ndi a na-ekpughe mgbe e meghere ozi amuma, bu nke na-aga n’ihu n’usoro. Nke a bu ihe mere akwukwo Daniel ji kowaa ya dika mmuba nke omuma, ma akwukwo Mkpughe na-egosi ya dika iwepu otu akara mgbe nke ozọ gasiri.

O bu ihe nke na na-enwuwanye ncha ma na-enwuwanye ncha ruo ubochi zuru okè.

Ma uzo nke ndi ezi omume di ka ihe na-enwu enwu, nke na-enwuwanye ma na-enwuwanye ruo ubochi zuru oke. Ilu 4:18.

Mgbe a kpoghechara “eziokwu,” o na-aga n’ihu n’usoro mmepe.

“O buru na o di mkpa ka ndi oge ochie nke Chineke na-echetakari otu O si emeso ha n’obi ebere na n’ikpe ziri ezi, n’ndumodu na n’ido aka na nti, o dikwa otu aka ahụ mkpa ka anyi na-atughari uche n’eziokwu ndi e nyere anyi n’Okwu Ya,—eziokwu nke, ma o buru na e gee ha nti, ga-eduba anyi n’idi umeala n’obi na n’okpuru isi, na n’irubere Chineke isi. A ga-edo

anyị nsọ site n'eziokwu. Okwu Chineke na-eweta eziokwu pụrụ iche maka ọgbọ ọ bụla. O kwesịkwara ka omume Chineke n'ebe ndị Ya nọ n'oge gara aga nata nlezianya anyị nke ọma. Anyị kwesiri ịmụ ihe mmụta ndị e bu n'obi ka ha kuziere anyị. Ma anyị agaghị ezu ike n'ịdiri afọ ojuju naanị na ha. Chineke na-eduga ndị Ya n'ihu nzoụkwu site na nzoụkwu. Eziokwu na-aga n'ihu n'oganihu. Onye na-achọsi ike n'ezị obi ga na-anata ihè sitere n'eluigwe mgbe niile. Gini bụ eziokwu? kwesiri ịbụ ajuju anyị mgbe niile.” Signs of the Times, May 26, 1881.

Ná ngwụsị ọnwá Julai, 2023, Mkpughe nke Jisọs Kraịst malitere ikpọpụ mkpuchi ya.

Dịka ọ dịkwa n'ihe gbasara akàrà nke asaa na kwa okwu ndị égbè-eluigwe asaa kwuru, Mkpughe nke Jizọs Kraịst ka a na-emegehe tupu oge amara emechie. Ọ na-enye àmà nke atọ banyere otu ozi ahụ nke a nọchiri anya ya site n'iwepụ akàrà nke asaa, na égbè-eluigwe asaa. Nnọchiteanya atọ ndị ahụ n'akwụkwọ Mkpughe bụ àmà atọ nke jikọtara ọnu wee meputa ozi nke Mkpughe nke Jizọs Kraịst. Mmeghe nke àmà atọ ndị a na-aga n'ihu nwayọ nwayọ. Mmetụta ya dịkwa n'usoro mmepe ahụ.

“Nnrubeisi nye iwu Chineke bụ ido nsọ. E nwere ọtụtụ ndị nwere echiche ezighị ezi banyere ọrụ a n'ime mkpuruobi, ma Jisọs kpere ekpere ka e doo ndị na-eso ụzọ Ya nsọ site n'eziokwu, ma tinye, 'Okwu gi bụ eziokwu' (John 17:17). Ido nsọ abughị ọrụ a na-eme n'otu ntabi anya, kama ọ bụ ọrụ na-aga n'ihu n'ihi na nrubeisi na-adigide adigide. Dị nnọọ ogologo oge Setan na-akpalite ọnwunwa ya imegide anyị, agha nke imeri onwe onye ga-adị mkpa ka a lụọ ya ugboro ugboro; ma site na nrubeisi, eziokwu ga-edo mkpuruobi nsọ. Ndị kwesiri ntụkwasị obi n'eziokwu ga, site n'uru ọma nile nke Kraịst, merie adighi ike ọ bụla nke agwa nke mere ka onọdụ ndụ di iche iche kpuzie ha n'udị ọ bụla.” Faith and Works, 85.

Mmepe na-aga n'ihu nke nghọta nke Mkpughe nke Jisọs Kraịst malitere ibiputa na ngwucha ọnwá Julai, 2023. Usoro nke ighọta eziokwu ndị ahụ e bidoro ibiputa n'oge ahụ, malitere obere oge ka Julai 18, 2020 gasiri.

Eziokwu a kowara n'ozị nke mmeghe nke akara nke asaa na-akowa ihe-amà nke Mkpu Etiti Abali. Mkpu Etiti Abali n'akukọ ihe mere eme nke ndị Millerite bụ mmepe eziokwu na-aga n'ihu, a pukwara igosi eziokwu ahụ site n'nyocha akukọ ihe mere eme banyere ọrụ Samuel Snow. Jizọs ji mmeghari nke mmụọ ozi nke mbụ kowaa mmeghari nke mmụọ ozi nke atọ, n'ihi na ọ na-eji mgbe niile mmalite akowa ogwugwu.

Eziokwu ndị ahụ na-ezukota ọnu iji wuo ozi Mkpu Etiti Abali bụ nghọta banyere onye Chineke bụ, na otu e si egosiputa agwa Ya n'Okwu Ya. Eziokwu ndị ahụ gunyere nkowa zuru ezu nke usoro akukọ ihe mere eme nke ndị ga-emesi kposaa ozi Mkpu Etiti Abali ga-emezu. Akukọ ihe mere eme zoro ezo nke égbè eluigwe asaa bụ ihe na-akowaputa usoro akukọ ihe mere eme ahụ. Akara nke asaa bụ akukọ nke usoro akukọ ihe mere eme ahụ zuru ezu, ma mkpughe ya ka e lebara anya n'oge ahụ nke na-amalite mgbe emechara ozi Mkpu Etiti Abali ka ọ zuo oke, si otú a na-akara mgbe emechara ikpu akara n'ahụ puku mmadu otu nari na iri anọ na anọ. Mwepu nke Akara nke asaa n'uzọ na-aga n'ihu na-amalite mgbe ozi Mkpu Etiti Abali etolitela nke ọma n'uju, dika e gosiri ya n'ogbako odum Exeter n'oge okpomoku nke afọ 1844. Edemedede ndi a na-anochi anya oku nke onwe gi ka i biaruo ogbako odum Exeter.

Mgbe e meghere akara nke asaa, a t̄bara ọkụ sitere n'ebe ichuàjà ahụ n'ụwa, wee nwee “olu, na égbè eluigwe, na àmùmà, na ala ọma jijiji.” “Olu” na-anọchi anya opi.

Tikwaa mkpu n'olu ukwu, echekwala onwe gi; bulie olu gi elu dika opi, gosi ndi m mmehie-ha, gosi kwa ulo Jekob mmehie ha. Aisaja 58:1.

Olu opi na-egosi ozi nke na-adọ aka ná ntị banyere ikpe na-abianu. Mgbe Aizaya nyere ndi Chineke iwu ka ha bulie olu ha elu di ka opi, ha ga “tie mkpu” n'olu ukwu. E kpughewo ozi nke Mkpu Etiti Abali obere oge tupu awa nke ala ọma jijiji nke iwu Uka ubochi Sonde. Ozi Mkpu Etiti Abali ahụ, nke e kpughere obere oge tupu iwu Uka ubochi Sonde nke na-abianu n'oge na-adighi anya, bu ozi ahụ nke na-aba uba ruo n'igho nnukwu mkpu. Mgbe Aizaya na-ekwu, “Tie mkpu n'olu ukwu,” o na-ekwu maka njikota nke nnukwu mkpu nke mmuo ozi nke ato, nke bu olu nke abuo nke na-esonyere ozi Mkpu Etiti Abali. Ozi Mkpu Etiti Abali di ukwu bu ido aka ná ntị banyere opi nke asaa, nke bu ahuhu nke ato. Ndi Chineke aghaghị ighota na mgbe a kporo ozi opi ahụ, ha no n'oge ikpezu nke ohere nnwale ha. Ya mere, iwu Aizaya bu ido aka ná ntị ka a kwadebe maka mmechi nke oge nnwale, ido aka ná ntị na ikpe opi nke ahuhu nke ato nke Islam na-achọ idakwasị United States n'ih iju ha juru Ubochi Izu Ike nke Chineke. N'oge iwu Uka ubochi Sonde, Mkpu Etiti Abali, nke bu nke mbu n'ime “olu” abuo ahụ di na Mkpughe isi nke iri na asato, na-aba uba ruo n'igho nnukwu mkpu. Ka a na-akpopta umu Chineke ndi ozo ka no n'ime Babilon.

“A ghaghị ikwusa eziokwu maka oge a, ozi nke mmuo ozi nke ato, n'olu ukwu, nke putara n'ike na-abawanye, ka anyi na-abiarukwu nso n'ule ukwu ikpezu ahụ.” The 1888 Materials, 710.

“A na-amubawanye ike” nke “mkpu ukwu” nke mmuo ozi nke ato ka e sere onyinyo ya na Sinai mgbe Jehova n'onwe ya kposara Iwu Iri ahụ. Opi ahụ n'akuko ahụ na-amubawanye ike ka ugwu ahụ na-ama jijiji ma gho anwuru oku. Egwu ahụ di ukwu nke na obuna Mosis n'onwe ya mara jijiji nke ukwu. N'oge ahụ, ndi mmadu weliri “olu” ha n'egwu, na-ario ka “olu” Chineke kwusi ida uda.

Na uda opi, na olu nke okwu di iche iche; olu ahụ ka ndi nuru ya roro ka a ghara igwa ha okwu ozo: (N'ih na ha enweghi ike idi ihe ahụ e nyere n'iwu, Si, O burukwa na obuna anu ohia emetu ugwu ahụ aka, a ga-atu ya nkume, ma o bu were ube maa ya: Ma ihu ahụ di egwu nke ukwu, nke mere ka Mosis si, Ana m atu egwu nke ukwu ma na-ama jijiji:). Ndi Hibu 12:19–21.

“Olu” ahụ “ha” “nuru” na-anochi anya “olu” nke ozi ido aka ná ntị nke mmuo-oz i nke ato. N'oke mwute na ujo ha zara site n'“olu” nke ha. A na-anochikwakwa anya olu ndi ahụ n'oge iwu Sonde site n'aka umu agboghọ-amaghị-ama ahụ na-ario mmanu, ebe olu umu agboghọ ndi amamihe nwere na-agwa ha ka ha gaa zutara onwe ha. N'oge mmechi nke ohere nnwale mmadu, “olu” ndi nke ndi ghotara na ha efuola, dika umu agboghọ Adventist ndi nzuzu si di n'oge iwu Sonde, na-eti mkpu ka nkume na ugwu daa n'ahụ ha. A na-anochi iwu Sonde anya site n'inwe iwu ahụ n'Ugwu Sajnai.

“N’oge ngosiputa ndi di ebube nke ike nke Chineke n’oge ahụ di oke nsọ,—olu opi ahụ omimi ya na-ariwanye elu ma na-adiwanye egwu, mkpọtụ égbè eluigwe na-ada ma na-ekwughachi n’akukụ ugwu niile, amuma àmumà na-enwu, na-eme ka ebe di elu ndi ahụ siri ike ma di oke nsọ puta ihè, ma n’elu ugwu Sainai, n’etiti igwe ojii, na oké ifufe, na ochichiri gbara ochichiri, ebube nke Chineke di ka oku na-erepia ihe,—n’ihu ihe iriba ama ndi a nke onuno Jehova, obi ndi Izrel dara mba n’ujo, nzuko ahụ dum kwa ‘guzoro n’ebe di anya.’ Obuga Mosis kpokwara, si, ‘Ana m atụ egwu nke ukwu ma na-ama jijiji.’ Mgbe ahụ, n’elu ihe ndi ahụ na-aluso onwe ha ogu, a nuru olu Jehova, ka O na-ekwu iwu iri ahụ nke iwu Ya.”

“Dika nnukwu enyo Chineke si kpugheere umu Izrel ezi onodu ha, mkpuru obi ha juputara n’oke ujo. Ike di egwu nke okwu nile Chineke kwuru yiri ka o kariri ihe ahụ ha na-ama jijiji puru inagide. Ha roro Mozis, ‘Gwa anyi okwu, anyi ga-anukwa; ma ka Chineke ghara igwa anyi okwu, ka anyi ghara inwu.’ Mgbe e gosiputara n’ihu ha nnukwu ukpuru ezi omume nke Chineke, ha ghotara, kara mgbe o bua ozo, agwa mmehie nke na-akpasu iwe, na ikpe omuma nke ha onwe ha, n’anya Chineke di ocha ma di nsọ.” Signs of the Times, March 3, 1881.

Mgbe a tbara oku sitere n’ebe ichuaja ahụ n’uwa, e nwere “olu, na égbè eluigwe, na amuma oku, na ala oma jijiji.” “Égbè eluigwe na amuma oku” bu ihe nnochianya nke ikpe Chineke. N’oge iwu Uka banyere ubochi Sonde, United States ga-emezuo kparamkam “iko ajo omume” ya, ma “ndapu n’ezi ofufe nke mba, mbibi nke mba ga-esokwa ya.” “Iko ajo omume” ahụ na-ajuputa n’ogbo nke ano, n’ihi na mpi abuo nke anu ohia nke uwa ahụ na-aga n’ihu site n’ogbo ano nke nnupuisi na-ariwanye elu. Iwu Uka banyere ubochi Sonde na-akara ebe ikpe Chineke, nke “égbè eluigwe na amuma oku” na-anochi anya ya, ka a na-ezipu, ma a na-ezipu ha n’ogbo nke ano.

“Banyere ndi-Amoraiti ka Onyenwe anyi kwuru: ‘N’ogbo nke ano ka ha ga-aloghachi ebe a ozo; n’ihi na ajo omume nke ndi-Amoraiti erubeghi oke.’ O bu ezie na mba a putara ihè n’ihi ikpere arusi ya na nuru aka ya, o ka emezubeghi iko nke ajo omume ya, Chineke agaghikwa enye iwu ka e bibie ya kparamkam. Ndi mmadu ga-ahụ ike nke Chineke ka e gosiputa ya n’uzo doro anya puru iche, ka a hapu ha n’enweghi ihe ngoru. Onye Okike ahụ juputara n’obi ebere di njikere inagide ajo omume ha ruo n’ogbo nke ano. Mgbe ahụ, o buru na a hubeghi mgbanwe o bua ka mma, ikpe Ya ga-adakwasị ha.”

“N’idi ziri ezi nke na-adighi ada ada, Onye ahụ na-enweghi nsotu ka na-edobe ihe ndeko ya n’ebe mba niile no. Mgbe a ka na-enye ebere Ya, tinyere okpukpo ka e chegharia, ihe ndeko a ga-anogide meghere; ma mgbe onu ogugu ahụ ruru ogo ufodu nke Chineke kwadoro, ozi nke iwe Ya na-amalite. A na-emechi ihe ndeko ahụ. Ndididi nke eluigwe na-akwusi. E nweghikwa ariri ebere ozo a na-ario n’ihi ha.” Testimonies, volume 5, 208.

Nwannaanyi White na-akowa ikpe ndi ahụ na-amalite n’oge iwu Uka-Sonde di ka “ikpe mbibi nke Chineke.” O na-akuzi na o gafeela oge maka ndi Adventist Laodisia ndi nzuzu, ndi nwerewo ohere ikwadebe onwe ha maka nsogbu ahụ n’etiti abali, ma ha juru ime otu ahụ. Oge ahụ nke ikpe mbibi nye umuagbogho-amaghi ihe, bu “oge ebere” nye ndi na-anubeghi eziokwu ahụ.

“O di mma ka ndi mmadu mara oge nleta ha! E nwere otutu ndi na-anubeghi eziokwu nnwale maka oge a. E nkwara otutu ndi Mmuo nke Chineke na-agba mbo ime ka ha kwekoo. Oge ikpe mbibi nke Chineke bu oge ebere nye ndi na-enwetabeghi ohere imuta ihe bu eziokwu.

N'uzo di nro ka Onyenwe anyi ga-elekota ha. Obi ebere Ya emetula Ya; aka Ya ka agbatikwara iji zoputa, ebe e mechiri uzo nye ndi na-achoghi ibanye." Testimonies, volume 9, 97.

Mgbe e meghere akara nke asaa, e nwere "olu di iche iche, na egbè eluigwe, na amuma oku, na ala oma jijiji." "Oge awa" ahụ nke "ala oma jijiji" nke Mkpughe iri na otu buru uzo mezuo bu Mgbanwe ochichi France, ma mmezu zuru okè nke "oge awa" ahụ bu "oma jijiji" nke anu ohia nke "uwa," n'iwu Sonde nke na-abia n'oge na-adighi anya. O bu n'ime "oge awa" ahụ ka a na-emeghe akara nke asaa n'uju. Obe ahụ na-anochite anya iwu Sonde, e nwekwara nnukwu ala oma jijiji n'obe ahụ.

Jisos, mgbe O tiri ozo mkpu n'oke olu, nyefere mmuo Ya. Ma, lee, akwa-nkpuchi nke ulo nso ahụ dowara n'ime uzo abuo site n'elu ruo n'ala; uwa maa jijiji, nkume di ichekwa. Matiu 25:51.

N'obe, e meriri alaeze Setan, dika a ga-emekwa ya n'oge iwu Uka.

"Kraist enyeghi ndu Ya ruo mgbe O ruchara oru ahụ O biara iru, ma site n'ikuku ikpeazu Ya O tiri mkpu, si, 'E mezuwori ya.' Jon 19:30. E meriwori ogu ahụ. Aka nri Ya na ogwe aka Ya di nso emewo ka O nweta mmeri. Di ka Onye Mmeri, O kunyere okoloto Ya n'elu idi elu ebighi ebi. O dighi onu n'etiti ndi mmuo ozi? Eluigwe nile meriri emer n'ime mmeri nke Onye Nzoputa. E meriri Setan, o wee mara na alaeze ya efuwo." The Desire of Ages, 758.

Ala oma jijiji nke obe bu nnochianya nke "eziokwu," nke bu Alfa na Omega. "Eziokwu" bu mmalite, etiti, na ogwugwu; o bu okwu Hibru e kere site n'ikpakota mkpuredemede mbu, nke iri na ato, na nke ikpeazu nke alfabet Hibru. E nwere ala oma jijiji mgbe Kraist nwuru, ma e mesia, ala oma jijiji ozo n'mbilite n'onwu Ya. N'obe ahụ, e nwere ala oma jijiji mbu, mgbe ahụ ili, ma emesia ala oma jijiji n'mbilite n'onwu Ya. N'ala oma jijiji abuo ahụ, e meghere ili.

"Mgbe Jisos, ka O no n'elu obe, tiri mkpu, si, 'Emezuwo ya,' nkume ndi ahụ gbawara agbawa, uwa ama jijiji, e meghekwaru ufodu n'ime ili. Mgbe O biliri di ka Onye mmeri n'elu onwu na ili, mgbe uwa no na-ama jijiji ma ebube nke eluigwe na-enwu gburugburu ebe nso ahụ, otutu n'ime ndi nwuru anwu ezi omume, ndi rubere oku Ya isi, putara di ka ndi ama na O biliela. Ndi nso ahụ e mere amara, ndi e mere ka ha si n'onwu bilie, putara n'ebube. Ha bu ndi a hoputara na ndi di nso nke ogbo niile, site na okike ruo obuna n'ubochi Kraist. N'uzo di otu a, mgbe ndi ndu ndi Juu na-acho izochi eziokwu banyere mbilite n'onwu nke Kraist, Chineke hoputara iweta otu igwe mmadu site n'ili ha ka ha gbaa ama na Jisos ebiliela, ma kwusakwa ebube Ya." Early Writings, 184.

N'ala oma jijiji mbu, e meghere ili; ma n'ala oma jijiji ikpeazu, e meghere ili Kraist. N'ime Mkpughe isi nke iri na otu, ndi ama abuo ahụ si n'ili ha puta n'otu awa ahụ ala oma jijiji ahụ mere. Ala oma jijiji ahụ bu iwu ubochi Sonde, nke obe ahụ na-anochi anya ya. Ya mere, a ga-enwe mbilite n'onwu abuo n'awa iwu ubochi Sonde ahụ. Nke mbu na-anochi anya omumu nke puku mmadu otu nari na iri ano na ano ahụ nke na-eme tupu nwanyi ahụ amalite imu nwa; nke abuo na-eme n'ime imu nwa ya. Nwanyi nke Mkpughe isi nke iri na abuo buru uzo muo nwa nwoke ahụ nke ga-eji mkpara igwe chia mba niile, na-enweghi ihe mgbu omumu o bu. Mgbe ahụ, n'oge iwu

ubochi Sode, imu nwa ya na-amalite, o mukwa nwa nke abuo. Nke mbu, o muru Ilaia, nke ikpeazu, o muru Mosis. Iwu ubochi Sode bu awa mbilite n'onwu nke ejima ndi Mkpughe isi nke asaa.

Mgbe a meghere akara nke asaa nke oma n'iwu Sode, e nwekwara nkiti n'eluigwe ruo okara awa.

“Ma Chineke so Nwa Ya tara ahuhu. Ndi mmuo ozi huru ahuhu mgbu nke Onye Nzoputa ahu. Ha huru Onyenwe ha ka otutu otu agha ndi nke Setan gbara ya gburugburu, odidi Ya ka ujo di omimi, nke na-akpali ima jijiji, na-ebukwasị ya ibu. E nwere nkiti n'eluigwe. O dighi ubo akwara obula a kuru. O buru na ndi mmadu nwere ike ihu itunanya nke igwe ndi mmuo ozi ahu, dika ha no n'obi mwute nkiti na-ekiri Nna ahu ka O na-ekewapu uzari nke ihè, ihunanya, na ebube Ya n'ebe Nwa Ya O huru n'anya no, ha ga-aghotakwu nke oma otu mmehie si buru ihe na-akpasu Ya iwe n'anya Ya.” *The Desire of Ages*, 693.

Okara awa mbu nke awa ala oma jijiji ahu, na-anochi anya omumu mbu ma o bu mbilite n'onwu nke ndi ama abuo ahu. N'ime okara awa ahu, a na-akara ndi ama abuo ahu akara. A ghaghị ikara ha akara tupu iwu ubochi Sode ahu, n'ihu na ha bu okoloto nke na-akpo nwa nke ozo ka o si n'ilu puta n'ime okara awa foduru. A puru ime ka nwa nke abuo ahu di ndu naani site n'ihu ndi ikom na ndi inyom nwere akara nke Chineke n'oge ihe mgbu nke ogba aghara iwu ubochi Sode ahu.

“Oru nke Mmuo Nso bu ime ka uwa kwenye banyere mmehie, banyere ezi omume, na banyere ikpe. A puru naani ido uwa aka na nti site n'ihu ndi kweere eziokwu ka e doro ha nso site n'eziokwu ahu, ka ha na-eme ihe n'ukpuru ndi di elu na ndi di nso, na-egosi n'uzo di elu ma di omimi ahiri nkewa di n'etiti ndi na-edebe iwu nile nke Chineke, na ndi na-azopia ha n'okpuru ukwu ha. Idi nso nke Mmuo na-akowaputa odiche di n'etiti ndi nwere akara nke Chineke, na ndi na-edebe ubochi izuike ugha. Mgbe ule ahu bira, a ga-egosi ya n'uzo doro anya ihe akara nke anu ohia ahu bu. O bu idebe ubochi Sode. Ndi, mgbe ha nuchara eziokwu, ka na-aga n'ihu ile ubochi a anya dika ubochi di nso, na-eburu akara aka nke nwoke mmehie ahu, onye chere icheghari oge na iwu.” *Bible Training School*, December 1, 1903.

Ndi mbu a muru site n'aka nwanyi ahu bu otu nari puku mmadu iri anọ na anọ ahu, ndi e ji mara di ka mkpuru mbu n'akwukwo Mkpughe. Ha nochiri anya ihe iriba ama ahu nke igwe aturu nke ozo ga-amata n'oge nsogbu na ogo nke ogo iwu ubochi Uka. Ihe iriba ama ahu bu Ubochi Izuike, nke otu nari puku mmadu iri anọ na anọ ahu na-akwado n'oge a machibidoro ime otu ahu n'iwu. Nwanyi White na-akpo okoloto ha “okoloto Obara-ruru-unyi nke Onyeisi Emmanuel.”

“N'ohu m huru usuu agha abuo n'ogu jogburu onwe ya. Otu usuu agha ka e ji okoloto ndi bu akara nke uwa na-eduga; nke ozo ka e ji okoloto e metoro n'obara nke Onye-isi Emmanuel na-eduga. A hapuru okoloto n'azu okoloto ka ha na-adokpu n'uzuzu, dika igwe n'azu igwe si n'ime usuu agha nke Onyenwe anyi sonyere onye iro, ma ebo n'azu ebo si n'usoro nke ndi iro jikota onwe ha na ndi nke Chineke na-edebe iwu Ya. Otu mmuo-ozu nke na-efeghari n'etiti eluigwe tynere okoloto Emmanuel n'aka otutu mmadu, ebe otu ochiagha di ike tiri mkpu n'oke olu, si: ‘Bianu n'ahiri. Ka ndi kwesiri ntukwasị obi nye iwu nile nke Chineke na ama Jisos Kraist were onodu ha ugbu a. Sitenu n'etiti ha puta, burunu ndi kewapuru onwe unu iche, unu emetukwala ihe ruru aru aka, m ga-anabatakwa unu, burukwara Nna nye unu, unu ga-abukwa umu nwoke na umu nwanyi M. Ka ndi nile choro, bianu n'inyere Onyenwe anyi

aka, n'inwere Onyenwe anyị aka megide ndị dị ike.” Testimonies, volume 8, 41.

Ọkọlọtọ ahụ e ji ọbara metoọ bụ ihe igwe aturu ọzọ nke Chineke ga-ahụ n'oge nsogbu iwu Ụbọchị Izuike. Ọkọlọtọ ahụ bụ ihè na-arị elu nke nari puku mmadu iri anọ na anọ na puku anọ na-eburu. Ọkọlọtọ ahụ na-acha ọbara ọbara, n'ihì na ọ bụ ọkọlọtọ e ji ọbara metoọ. E gosiputara ihe nnochianya ọkọlọtọ ahụ n'agha Jeriko, mgbe Rehab nabatara ma chebe ndị nledo ahụ, ma mesia kweta ido onwe ya n'okpuru agha Joshua site n'itinye eriri uhie uhie n'èzí windo ya. Rehab na-anochi anya umu nke abuo amuru Chineke n'oge nsogbu iwu Ụbọchị Izuike, ndi na-ahụ ma nabata akara uhie ahụ, ma bia n'irube isi n'ochichi agha Joshua. Eriri uhie uhie nke Rehab jiri bụ ihe iriba ama nye agha Joshua ka ha ghara ibibi ulo Rehab.

Rehab nochiri anya ndi ka no n'ime Babilon n'oge nsogbu iwu Uka banyere Sonde, ndi agha Joshua nochikwara anya okpara nke otu nari puku iri anọ na anọ ahụ. Eriri uhie uhie ahụ bụ akara nke Sabbath nke Chineke. Eriri uhie uhie ahụ bụ iwu ndi nledo ahụ nyere Rehab nke o ghaghị igbaso ma o buru na o ga-enweta nchebe Chineke.

Lee, mgbe anyi batara n'ala ahụ, i ga-ekekota eriri a na-acha uhie uhie n'ime windo ahụ nke i jiri wedata anyi: ma i ga-akpobata nna gi, na nne gi, na umunne gi, na ndi niile nke ulo nna gi, n'ulo gi. Joshua 2:8.

Ihe iriba ama nke ndi ka no na Babilon ga-ahụ ka e ji eriri uhie ọbara nochite ya anya, nke bu ubochi izu ike, ma nke na-egosikwa odjiche di n'etiti umu ejima abuo ahụ. Nwa ejima a muru mbu bu otu nari puku na iri anọ na anọ, n'ihì na ha na-ebu okoloto Onye-isi Emmanuel nke e ji ọbara metoọ n'aka ha.

O ga-ebulikwa okoloto nye mba di iche iche, kpokotakwa ndi a chupuru n'Izrel, chikotakwa ndi Juda a chusasi achusasi site n'akuku anọ nke uwa. Ekworo Ifrem ga-apukwa, a ga-ebipukwa ndi iro Juda: Ifrem agaghị ekworo Juda, Juda agaghikwa akpagbu Ifrem. Ma ha ga-efeghari n'ubu ndi Filistia n'ebe odida anyanwu; ha ga-apunara ndi owuwa anyanwu ihe onu; ha ga-esetipu aka ha n'elu Edom na Moab; umu Amon ga-erubekwa ha isi. Aizaya 11:12-14.

Ejima mbu a muru nwere akara uhie ọbara ọbara ahụ, nke bu eriri uhie ọbara ọbara na-akara okpara. Ejima mbu a muru bu Zarah, onye nke abuo a muru bukwa Pharez.

O wee ruo n'oge omumu ya, le, ejima di n'afọ ime ya. O wee ruo, mgbe o na-amu nwa, na otu weputara aka ya; nwanyi na-enwere n'imu nwa wee were eriri uhie kekota ya n'aka, na-asị, Nke a bu onye buru uzọ puta. O wee ruo, ka o doputara aka ya azu, le, nwanne ya nwoke wee puta; nwanyi ahụ wee si, Olee otu i si daputachaa? Ka mmebi a dikwasị gi: n'ihì ya, a kporo aha ya Farez. Ma emesia nwanne ya nwoke putara, onye ahụ nwere eriri uhie n'aka ya: a kporo aha ya Zera. Jenesis 38:27-30.

Zarah putara ihè na-arị elu, ebe Pharez putara igbawa puta. Mgbe ejima ahụ, Pharez, huru ihè na-arị elu nke ihe iriba ama nke eri uhie uhie ahụ n'aka ejima nwanne ya nwoke, Zarah, o "na-agbawa puta," ma o bu si na Babilon puta. Nnabatara Zarah banyere ihè na-arị elu nke eri uhie uhie ahụ na-akowaputa ido onwe n'okpuru nke ejima a muru n'ikpeazu nye ejima a muru mbu.

Ha ga-esi n'owuwa-anyanwu, na n'odi-da-anyanwu, na n'ugwu, na n'ndi-da, bja, ha anodukwa ala n'alaeze Chineke. Ma, le, e nwere ndi ikpeazu ga-abu ndi mbu, e nwekwara ndi mbu ga-abu ndi ikpeazu. Luk 13:29, 30.

Akuko ihe mere eme zoro ezo nke egbe eluigwe asaa na-akowaputa akara uzọ ato. Akara uzọ mbu na nke ikpeazu bu nkuda-mmuo. Oge di n'etiti nkuda-mmuo mbu na ozi Mkpu Etiti Abali bu oge ichere. Site na Mkpu Etiti Abali, nke bu akara uzọ nke abuo, oge ahụ bu oge nke ikpochi. Oge ahụ nke bu oge ikpochi na-akwusi na nkuda-mmuo ikpeazu.

Akuko nzuzo nke egbe eluigwe asaa ahụ na-akowa akara uzọ ato. Akara uzọ mbu na nke ikpeazu bu mmeghe nke ili n'oge ala oma jijiji. Oge di n'etiti mmeghe nke ili mbu na ozi nke Mkpu Etiti Abali bu oge ichere. Site na Mkpu Etiti Abali, nke bu akara uzọ nke abuo, oge ahụ bu oge nke nbiputa akara. Oge ahụ nke bu oge nke nbiputa akara na-akwusi na mmeghe nke ili ikpeazu ahụ.

Ndi ama abuo a nke nzokwu ato nke akuko zoro ezo nke egbe eluigwe asaa ka onwu na mbilite n'onwu nke Kraist na-agbakwa ama banyere ha. E jiri baptizim Kraist n'ime ili mmiri nochie anya mmeghe mbu nke ili ahụ, ili ikpeazu bukwa obe. N'etiti baptizim Kraist na obe, Kraist kposara ozi Ya, nke nochiri anya Mkpu Etiti Abali. O mezuru mkposu ahụ n'ime ubochi otu puku nari abuo na iri isii. Mgbe obe gasiri, n'ime onyeozu ndi na-eso uzọ Ya, e kwughachiri ozi Mkpu Etiti Abali ahụ ruo ubochi otu puku nari abuo na iri isii, ruo onwu Stivin.

E nyere ndi ama abuo nke Mkpu Etiti Abali iri na otu ike ikwusa ozi nke Mkpu Etiti Abali ruo ubochi puku otu nari abuo na iri isii. E mechara gbuo ha, tufuo ha n'okporo ama ruo ubochi puku otu nari abuo na iri isii, ruo mgbe e mere ka ha di ndu ozo, wee nye ha ike.

Anyi ga-aga n'ihu nyochaa eziokwu ndi a n'isiokwu na-esonu.

“O gwula ma e nwee ezi ncheghari nke mkpuru obi n'ebe Chineke no; o gwula ma ume ndu nke Chineke mee ka mkpuru obi di ndu n'ime ndu nke mmuo; o gwula ma ndi na-ekwuputa eziokwu buru ndi ukpuru a muru n'eluigwe na-akpalite, a mubeghi ha site n'ime mkpuru ahụ na-adighi ere ure, nke di ndu ma na-anogide ruo mgbe ebighi ebi. O gwula ma ha atukwasu ezi omume nke Kraist obi dika naani nchekwa ha; o gwula ma ha nomie agwa Ya, na-arụ oru n'ime mmuo Ya, ha bu ndi gba oto, ha eyibeghi uwe mwuda nke ezi omume Ya. A na-emekari ka ndi nwuru anwu gafee di ka ndi di ndu; n'ihia na ndi na-aruputa ihe ha na-akpo nzoputa dika echiche nke aka ha si di, enweghi Chineke na-arụ oru n'ime ha ma ime ka ha choo ma meekwa ihe di Ya mma.”

“A na-anochi anya otu a nke oma site n'ndagwurugwu okpukpu akoro Ezikiel huru n'ohu.”
Review and Herald, January 17, 1893.